

Finansdepartementet
fi.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia: alice.hallman@regeringskansliet.se

RISE remissvar SOU 2025:96

RISE Research Institutes of Sweden har tagit del av betänkandet Fler möjligheter till ökat välbefinnande (SOU 2025:96) och uppskattar möjligheten att lämna synpunkter. RISE väljer att endast kommentera två av förslagen som har närmast beröring på forskningsinstitutssektorn. Dock vill RISE poängtera att dessa två förslag förefaller illa beredda och genomarbetade, och hoppas att de inte är indikativa för den stora mängd förslag som framförs i betänkandet i övrigt.

Avsnitt 3.5.3, Större institutionell mångfald (förslag 4)

Förslag: Etablera på försök ett antal mindre forskningsinstitut inom teknik, naturvetenskap eller medicin. Efter utvärdering bör dessa utökas eller läggas ned. På sikt kan ytterligare institut övervägas. Forskningsfinansierande myndigheter bör få i uppdrag att identifiera lämpliga forskningsinriktningar för instituten.

RISE avstyrker förslaget. Tre invändningar mot förslaget uppkommer omedelbart:

1. Små institut måste använda en större andel av sina budgetar till overheadkostnader. Allt annat lika kan det antas leda till lägre produktivitet i institutssektorn.
2. Ämnesmässigt snävt avgränsade institut missar att den kanske viktigaste innovationspotentialen uppstår i kombinationen av teknikområden när två eller flera etablerade tekniker kombineras på nya sätt.
3. Nästan alla forsknings- och teknikområden kräver teknikinfrastrukturer för test, demonstrationer, verifiering och uppskalning. Dessa anläggningar är ofta väldigt kapitalintensiva. När RISE byggde sin Bioeconomy Arena anslog staten 350 miljoner kronor för ändamålet. Med den skala på institut som Produktivitetskommissionen föreslår så omöjliggörs sådan innovation som förutsätter avancerad teknikinfrastruktur.

Produktivitetskommissionen tycks inte inse skillnaden mellan ett forskningsinstitut och en forskargrupp vid ett universitet. Kommissionen har inte under sitt arbete haft kontakt med RISE, och tycks ha begränsad förståelse för hur institutssektorn fungerar.

Avsnitt 3.5.4, Starkare koppling mellan akademi och näringsliv (förslag 7)

Förslag: Tillsätt en utredning av Research Institutes of Sweden (RISE) med fokus på bl.a. organisationsform, finansiering, roll i förhållande till näraliggande myndigheter samt universitet och högskolor, det offentliga åtagandet och risken för osund konkurrens med privat konsultverksamhet

RISE avstyrker förslaget. Förslaget saknar motivering. Ingenstans anger betänkandet vilket problem som en utredning är tänkt att lösa. Istället refereras ett antal icke-attribuerade och sinsemellan motstridiga uttalanden om RISE. Om man ska försöka inferera en motivering genom att anta att kommissionen ansluter sig till de uttalanden som den refererar till, är resonemanget motsägelsefullt. Några exempel får illustrera inkoherensen:

- Produktionskommissionen anser det vara så viktigt att främja en mångfald av arbetssätt att man föreslår inrättandet av ett flertal nya institut. Samtidigt anges det vara ett problem att RISE roll är oklar och spretig.
- RISE sägs ha för lite kontakt med industrin och hävdas samtidigt bedriva ren konsultverksamhet.
- RISE påstås inte bedriva någon forskningsverksamhet samtidigt som dess verksamhet i mångt och mycket sägs överlappa med lärosätenas.

Resonemanget avslutas med en mening om finansieringen av RISE: "... finansieringen, som till stor del sker direkt eller indirekt från statsbudgeten, har också varit föremål för diskussion." Vad har framförts i diskussionen? Är det ett problem att andelen av finansieringen som sker via statsbudgeten är för stor? För liten? Att verksamheten alls är statsfinansierad? Sammantaget tycks förslaget inte uppfylla rimligt ställda beredningskrav som underlag för beslut om en statlig utredning.

Forskningsinstitut som RISE har sin främsta uppgift som intermediär mellan akademi och företag genom att ta kunskap från forskning för att tillsammans med företagen utveckla denna till kommersialiserbara varor, tjänster och processer. För att kunna ta denna roll måste instituten självklart samverka med företagen, det är i detta som nyttiggörandet sker. Dessutom måste instituten vara väl förankrade i forskningen, inklusive lärosätena, för att ha kunskap om den innovation som kan kommersialiseras i näringslivet.

RISE bedriver både offentligt finansierad forskning och utför forskning och forskningsnära uppdrag med näringsliv och offentligt sektor i kundbasen. Av de i projekt och uppdrag rapporterade timmarna för år 2025 har 58% lagts i offentligt finansierad forskning, medan 42% har lagts i uppdrag på kommersiella villkor.

Intäkter 2025 kopplade till offentligt finansierad forskning är i allt väsentligt vunna i konkurrens med andra forskningsaktörer och uppgår för den svenska verksamheten år 2025 till drygt 1,3 miljarder kronor. Större finansiärer är Vinnova, EU, Energimyndigheten, FORMAS, Tillväxtverket, Transportstyrelsen, Jordbruksverket, Fortifikationsverket. De ovan namngivna finansiärerna står tillsammans för 70% av våra intäkter från konkurrensutsatta forskningsmedel 2025. Resterande forskningsverksamhet finansieras via ett stort antal mindre finansiärer

Bland RISE uppdrag på kommersiella grunder möter vi en bredd av det svenska näringslivet inom exempelvis fordonssektorn, försvar och säkerhet, energi, tillverkningsindustri, skogs- och massaindustri, telekommunikationer och IT, Life Science samt offentlig sektor. Exempel på kunder/samarbetspartners är Volvobolagen, Scania, Försvaret Materielverk, Svenska Kraftnät,

ABB, LKAB, Rymdstyrelsen, Ericsson samt ett stort antal kommuner och små och medelstora bolag.

I ljuset av den pågående globala kapplöpningen kring teknikutveckling och konkurrenskraft är kvalificerade forskningsinstitut som kan bidra med spetskunskap, testning och verifiering av ny teknik en nyckelfaktor, något som Sveriges konkurrentländer är väl medvetna om och agerar utifrån.

Med vänlig hälsning

RISE Research Institutes of Sweden AB

Malin Frenning, VD RISE